

Directora del XV Congrés Nacional d'Història de l'Art.

Professora Emèrita del Departament de Ciències Històriques i Teories de les Arts de la UIB

«Per què la democràcia necessita les humanitats?»

Quin és l'espai de les humanitats a l'acadèmia?

Molt minso! Basta veure els llocs de feina, perquè en el camp de les humanitats sembla que qualsevol formació és vàlida. Per la societat, les humanitats són un passatemp tot i les veus que fa temps alerten de la necessitat de fer front a la deshumanització. Potser des de la Universitat no hem sabut contrarestar aquesta inèrcia. Ciutat i humanitats van estretament lligades i aquí han estat allunyades. Allunyades a un Campus que es va promoure a despit de que era imprescindible imbricar la cultura en una societat turística que transitava d'un model rural a un model turístic. Però sembla que a tothom li va bé així, a la societat i a la Universitat.

La Catalina estudiant ja volia ser investigadora?

Des del primer moment només sabia que volia estudiar i llegir perquè era la meva passió, però no tenia cap objectiu final. No em preocupava de què treballaria en acabar. Als anys seixanta, hi havia moltes més possibilitats de feina al contrari d'avui en dia, al bell mig d'un paratge erm que ens omple de tristor. Havia fet algunes investigacions en el camp de la Prehistòria al Museu de Mallorca, i després vaig entrar a la Universitat amb molta reticència. M'agradava més l'ensenyament mitjà, entre d'altres coses perquè pensava que la gent quan més creix més integrada està al sistema. I no sé per què em varen pregar i em vaig deixar pregar, vaig abandonar la llicenciatura que havia cursat per passar a Història de l'Art, que en aquell moment era a l'Estudi General Lul·lià. La investigació és una part de la tasca, i l'altre és la docència. I és precisament la docència la que m'ha causat més contradiccions internes i crisis amb l'ensenyament, demanant-me què faig aquí i per què.

Com s'interrelacionen la memòria històrica i el patrimoni?

Mitjançant l'aplicació de la llei. Que es pot manipular en funció de la perspectiva. És difícil d'acceptar el patrimoni avui tal com està, sense fer-li fer la volta. El patrimoni no es pot definir objectivament. Es pot avaluar des de paràmetres científics, però no és inamovible i s'ha de revisar i actualitzar de forma periòdica –a excepció, és clar, dels únics i d'allò indiscutible-. Per altra banda, en el terreny de la memòria històrica la ideologia –sigui del signe que sigui!- s'empra de forma soterrada i l'enfocament ha de ser científic. No sempre es té clara la diferència entre doxa (opinió) i episteme (coneixement). Cal subratllar que no tot és patrimoni, fa anys que ho vaig resumir amb una frase: una persona que estima el patrimoni l'estima sempre, encara que afecti el patrimoni propi. Cal estimar-lo, valorar-lo. A més, quan es proclama que el patrimoni ha de gaudir del reconeixement ciutadà sovint s'oblida que ha d'anar precedit d'una tasca de difusió. Com has de valorar quelcom que no t'han ensenyat a valorar?

I si fem memòria i parlem del XV Congrés Nacional Història de l'Art?

Per mi no va ser especialment ni fatigós ni problemàtic perquè el vàrem fer entre tots els companys d'Història de l'Art. De fet, el títol “Models, intercanvis i recepció artística (de les rutes marítimes a la navegació en xarxa)” se li va acudir a una companya! Va estar molt bé; hi va venir molta gent i hi havia molts de joves. Tothom en va quedar molt content, i encara se'n recorden! Aquell congrés va ser divertit: vàrem introduir un apartat contra l'hàbit de la disciplina o debats sobre les problemàtiques del canvi del pla Bolonya. Tothom en va quedar molt content i encara se'n recorden!

De tot el que has fet, què et quedes?

Durant els anys setanta i vuitanta, ens esforçarem per implantar la llicenciatura d'Història de l'Art i al final entre el professorat i l'alumnat ho vàrem aconseguir. Pensàvem que era important i vàrem lluitar prou! De fet, una de les assignatures, "Història del Cinema i Altres Mitjans Audiovisuals", fou objecte de comentaris grotescs i ara és per tot. Avaluar el quefer propi no és fàcil, però em quedaria amb la no-resignació i le refús cap allò que no crec. De totes formes, el balanç s'escora cap el que no he sabut fer i no tant cap el que he fet.

Quins projectes de present i futur et planteges?

Tinc projectes -anhels, millor- relativament simples: que algun dia tinguem un transport públic i eficient a Palma i a l'illa; que no es consumeixi el territori; que desaparegui la hipocresia i el poder dels diners; que els poders esdevinguin bons gestors i no exerceixin l'autoritarisme, que es transformi el sistema neoconservador... Que s'entengui que la pau, com deia Raimon, no és més que por. I que ningú no és més que l'altre.

La nostra mirada normalitza que a les fotografies de grans premis científics no hi hagi dones?

És clar, em sembla tan evident que no sé què t'he de dir. Com va formular un historiador de l'art, la mirada no és innocent. Però per què parlar de premis? Entenc que el canvi ha de començar per algun lloc -com la política de la paritat-, però connecto més amb les dones que, des de l'anonimat, fan camí. Tinc la impressió que la presència de la dona es valora en les esferes de poder i et demanes: i la resta? I la que no surt als mitjans? De jove no tenia la idea de gènere sinó la de "persona". De fet, coneixia les grans teòriques com Rosa Luxemburg o el cercle de dones anarquistes del 34. I no precisament pel seu enfocament feminista. La idea del gènere va venir anys després quan, des del record, vaig reconstruir i reinterpretar moltes escenes i comportaments. Què costós és tot per a les dones!

Cal feminitzar les esferes de poder?

Hi ha un doble vessant i no és tan simple. Es ven el paper de la dona en termes de poder, però, i si tu estàs en contra del poder? Com es pot canviar la mentalitat de moltes de nosaltres? Les esferes de rebel·lió estan més diluïdes que no les de poder, que és del que es fa bandera. Tot és contradictori i heterogeni. I entre les contradiccions hi ha el cas del surrealisme, el moviment més revolucionari en l'art i en la vida que, a la pràctica, retratava la dona com a objecte de desig i/o submissió. Lluitar contra això els va costar molt a les dones artistes! En general, les preguntes no tenen una sola resposta, i tot depèn. Però per concretar diré que

ens aniria millor feminitzar les esferes de poder. Ho avala l'experiència de la història.

Per tu, què significa la ciència i el coneixement?

A mi m'estimula molt conèixer el que no conec. És com una mena de bàlsam: no estàs mai tota sola, perquè ets a una part de l'univers, de pensaments i afanys. Amb el temps te n'adones que sovint ho has utilitzat com a refugi de les teves mancances personals. M'agradaria que el coneixement fos motor de canvi, però ara el coneixement desinteressat, que no és al servei d'una societat tecnològica, no ha retornat. I això que dia rere dia augmenten les aportacions!

